

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Nem ér a nevem

Kilencéves koromban, amikor a tanítás utolsó napján hazafelé lépegettem az iskolából, utolértem Földigszakáll bácsit. Ő meg így szólt hozzám: „Láttalak a múltkor fogócskázni, és hallottam, mit kiáltottál, amikor azt hitted, mindjárt megfognak.” Elvörösödtem. Régebben magam is lenéztem azokat a kistörpéket, akik ha szorult a kapca, ezt kiáltották: „Nem ér a nevem!”

Egyszer azonban, inkább csak próbaképpen, magam is kiáltottam ezt. Rőgtön el is szégyelltem magam, de a szégyenkezéssel együtt kellemes biztonságot is éreztem. Védeve vagyok a legyőzöttségtől, és ettől kezdve újból és újból kiáltottam ezt. Földigszakáll bácsi így folytatta beszédét: „Nem baj az, ha megfognak. Az viszont baj, ha életed más területén is megfutsz a bajocskák elöl. Mert ez a nem-futás tulajdonképpen megfutas.”

Nemigen értettem, amit mondott, annyira zavarban voltam, és valami mentségen törtem a fejem. „De hát, Földigszakáll bácsi, a nem ér a nevem meg van engedve.” Szánakozva elmosolyodott, és megsimogatta a fejemet: „Hát sok minden meg van engedve, amit tisztességes kistörpe mégsem tesz meg.” Egy ideig szótlán ballagtunk, aztán élénken felém fordult: „Mit rajzoltál a pályázatra?” Most nem vörösödtem el, de kényelmetlenül éreztem magam. Abban az esztendőben ugyanis új osztálytársat kaptunk, Kaba Peti, aki olyan jól rajzolt, hogy elhatároztam, nem veszek részt a pályázaton. Az elhatározás után éppen eleget szégyenkeztem magam előtt, bár kellemes biztonságot is éreztem, és most ki is kellett mondanom Földigszakáll bácsi kérdésére: „Semmit sem rajzoltam, mert Kaba Peti olyan jól rajzol, hogy lehetséges, nem én nyerném az első díjat.” Földigszakáll bácsi szomorúan bólogatott: „No ugye, máris itt van. Mondtam, hogy életed más területeire is áterjed a baj.” Most sem értettem világosan, mire gondol, és mentségül kijelenttem: „Nem kötelező részt venni a pályázaton.” Megint elmosolyodott, és megsimogatta a fejemet.

Másnap, vasárnap átjött hozzánk Kutykuruty cimborám. „Lemegyünk Béláékhoz?” Ezt a nevet egy buda-

pesti kislány viselte, aki vendégségben volt a nógrádverőcei rokonainál. Már érkezése napján összebarátkoztam, és minden délután lementem hozzá játszani. A hét közepén levittem hozzá Kutykurutyot is, és ekkor olyasmi történt, ami nagyon rosszul esett nekem. Kutykuruty rokonszenvesebb lett Bélának, mint amilyen én voltam. Nem akartam megvárni, amíg nyilvánvalóvá lesz háttérbe szorulásom Béla barátságában, és így válaszoltam Kutykuruty vasárnapi kérdésére: „Te csak menj le, ha akarsz, én nem megyek.” Kutykuruty csodálkozott: „De miért nem? Már holnapután elutazik!” „Hát csak utazzék! Mondd meg neki, hogy szerencsés utat egyszer és mindenkorra.” Kutykuruty vállat vont, és lement Verőcére. Én meg szégyenkezést érezve távolmaradásom miatt is, üzenetem miatt is, elindultam a játszótér felé. A szégyenkezéssel együtt azonban

jóleső biztonságot is éreztem. Kutykuruty most már nem szoríthat ki Béla barátságából, hiszen ott sem vagyok. Alighanem ez a védettség-érzés kívántatta meg velem ugyanezt a játékban is. Ugyhogymitán beálltam a tisztáson a kistörpék fogócskájába, egyszerre csak megint kiröppent a számon a kiáltás: „Nem ér a nevem!” – és megakadt a tekintetem egy rám szegezett szempárban. Földigszakáll bácsi állt az ösvényen, a tisztás széli bokrok mögött. Tudtam, hogy hallotta a kiáltásomat. Ő meg láthatta elvörösödött arcomon: bánt, hogy megint kiszaladt a számon. Nem is szólt

tehát róla, hanem megkérdezte: „Mi történt, hogy ma délután nem vagy lent Verőcén az új barátodnál?” Jólesett elpanaszolnom fájdalmamat: „Mert szívesebben van együtt Kutykuruttyal, hát csak legyen.” Ekkor Földigszakáll bácsi megint olyasmit mondott, amit nem értettem: „Na ugye, terjed a baj.” Ennyit mégis rebegtem: „Nem kötelező, hogy éppen Bélával barátkozzam.”

Amikor este hazaértem, Gyopár bátyám kinyitotta ruhásszekrényünket, megmutatott két nagy ásványvizet palackot, és ezt suttogetta: „Ezekben petróleum van. Ha majd megtudjuk, mikor jönnek a vásárlók, előző este lelopódzunk, és kiöntjük ezt a gázban.” Volt odalent a falu mellett egy kis darab földünk, azt neveztük gázosnak. Akácbokrok burjánoztak rajta, s minthogy édesanyánk már két hete beteg volt, édesapánk el akarta adni a gázost, hogy fizethesse az orvost, és megvásárolhassa a drága gyógyszereket. Azt azonban nem értettem, mire jó, ha ott petróleumot öntünk ki. Gyopár megmagyarázta, megint suttogetta: „Hogy azt higgyék, kőolajforrás van a földben, és okvetlenül megvásárolják.” Rémülten bámultam rá: „De hát ez csalás, ezt nem szabad!” Gyopár felfortyant: „Nem szabad?! Nem szabad megmenteni az édesanyád életét?”

Egy rettenetes estét, és egy még rettenetesebb napot kínlódtam át ezután. Sem arra nem bírtam rászánni magam, hogy belenyugodjam a vásárlók félrevezetésébe, sem arra, hogy szóljak édesapáknak, és megakadályozzam Gyopár tervét. Főképpen ez a gondolat gyötört: Hátha nem becsületes dolog olyankor is becsületesnek maradni, amikor az édesanyám élete forog kockán.

Hétfőn este Gyopár meg én kint ültünk a kertkapu mellett a padocskán. Egyszerre csak megállt előttünk Tóbiás csacsi a kis szekérral, a bakról meg odaszólt nekünk Gömbölyű bácsi, a törpeházi fuvaros: „Mondjátok meg édesapátoknak, hogy azt üzenik a zebegényi vásárlók, szerdán reggel átjönnek.” Gyopár bement a hírrel, és amikor visszajött, szigorúan rám villant a szeme: „Holnap este kiöntjük.” Azzal átment a barátjához, Nagykaratty-

hoz. Én meg dermedten bámultam magam elé. De egyszerre csak felkaptam a fejem, és beszaladtam szüleim szobájába: „Édesanyám! Édesapám! Eszembe jutott, hogy hiszen a nagymama meghívott engem erre a hétre. Ha meg tetszenek engedni, én már holnap reggel át is mennék.” Édesapám csodálkozva édesanyámra nézett. Mályva néni, a nagynénénk, aki édesanyánkat ezekben a hetekben konyhánkon helyettesítette, csak délelőtt ért rá. Délután én végeztem a teendőket édesanya körül. Azon csodálkozott tehát édesapa, hogy mégis el akarok menni. De édesanya megnyugtatóan intett neki, hozzám meg így szólt: „Menjél csak, kislíam.” A szegyen meg a biztonság, ez a két ismerős érzés keveredett bennem ismét a vonaton, és nem enyhült a szégyen, hiába mondogattam magamnak, hogy nem kötelező otthon maradnom csupán azért, mert Gyopár valamit a fejébe vett.

Nagymamának röviden megmondtam, hogy édesanya beteg, fekszik is, de arról, hogy nagyon beteg, drága orvosságok kellene, és édesapa eladni készül a gázost, hallgattam. Úgy emlékszem vissza erre a keddre, szerdára és a csütörtök délelőttiére, mintha egyetlen összefüggő nap lett volna, amely azzal telt el, hogy hol labdáztam a pöttöndi kistörpékkel, hol fogócskáztam velük, a szívem meg folytonosan olyan nehéz volt, mintha kőből lett volna.

Csütörtökön délben nagymamámék háza közelében, az úgynevezett kistréten fogócskázunk, és egyszerre csak elordította magát az utcán egy szamár. Megismertem Tóbiás hangját, és a szívem vadul feldobant. Minden gondolatomat hazarántotta ez az „iá”, de aztán éppen ezért még hevesebben, méginkább feledni akarón folytattam a fogócskát, és ekkor megint kiszaladt a számon a kiáltás: „Nem ér a nevem!” De még fel sem piroslott bennem miatta a szégyen, a nyomában már vöröslött az új szégyenkezés, mert nagymama, akivel hirtelen szemközt találtam magam, így szólt hozzám: „Én is úgy látom, hogy nem sokat ér a neved. Hallom Gömbölyű bácsitól, hogy édesanyád sokkal betegebb, mint mondtad, és Mályva nénéd csak délelőtt van nálatok. Hát hogyan lehetséges, hogy el bírtál jönni? Téged neveznek a jó kis Mohának? Nem ismerek rád.” Azzal megfordult, visszament a házba.

A csodálkozásra emlékszem a legjobban, amellyel körültekintettem. Csakugyan, hogyan is kerültem én ide. Igaza van nagymamának. Magam sem ismerem magamra, és

csakugyan nem ér a nevem, mert hiszen én nem az vagyok, aki itt fogócskázik; én az vagyok és az akarok lenni, aki nem szöki meg Gyopár petróleumterve elől. Egy perc múlva nagymama előtt álltam: „Nagymama kérem, ha eladnók a házunkat, ideköltözhethénk akkor mindnyájan nagymamáékhoz abba a két üres szobába?” Nagymama megdöbönt. Kikérdezett, én meg mindent elmondtam neki, a petróleumot is. Akkor elmosolyodott: „Hát persze, hogy ideköltözhethétek.”

Nem tetszett neki, hogy kapkodva máris utazni akarok, de megértette, minél előbb meg kell, hogy mondja édesapa a vásárlóknak, hogy Gyopár öntötte ki a petróleumot, s ha kívánják, visszaadja a pénzt.

Amikor megindult velem a vonat, megkönnyebbültem egy kicsit. Kaba Petivel, aki Szokolyán felszállt, már vidáman el is beszélgettem. Elmondta, hogy már megvan a rajzkilátás az iskola folyosóján. Ő csak a

második díjat nyerte, Füleki Jancsi nyerte az elsőt. Ha pályázom, biztosan én lettem volna a győztes.

Gyopárt szerencsére a szobánkban találtam egyedül. „Kiöntötte a petróleumot?” „Természetesen, és alku nélkül meg is vették a gázost.” Rohantam szüleim szobájába. Gyorsan kezet csókoltam, megcsókoltam őket, és már mondtam is lelkendezve: „Elintéztem nagymamával, hogy odaköltözhethünk hozzájuk. Mondják meg a vásárlóknak, hogyha csak a petróleum kedvéért vették meg a gázost, visszaadjuk a pénzt, mert az nem kőolajforrás, Gyopár öntötte ki, és akkor adjuk el a gázost helyett a házat, és költözzünk a nagymamához.” Szüleim ámulattal hallgatták a beszédet, aztán édesapám megrázta a fejét: „Nem volt ott egy csöpp petróleum sem”, és kiszólt az ajtón: „Gyopár!” Gyopár vigyorogva jött be: „Csak

beugrattam most Mohát. Akartam ugyan kiönteni petróleumot, de amikor Moha megszökött a felelősség elől, gondolkozni kezdtem, és eszembe jutott, hogy édesapát is vádolhatnák a vásárlók.” Édesanyánk mosolygott. Édesapánk komoly arccal rám nézett: „Ezért utaztál el?” Sírva fakadtam izgatottságomban: „A petróleum miatt, de nem a felelősség elől, hanem mert félttem, hogyha nem csalunk, nem tudjuk megvenni a gyógyszereket, s attól is félttem, hogy csalni fogok, hogy megmentsem édesanya életét.”

Sokáig csönd volt, aztán édesapám vállamra tette a kezét: „Nyugodtan itthon maradhattál volna. Nem csaltál volna akkor sem. Képtelen vagy rá.”

Vacsora után átmentem Földigszakáll bácsihoz, édesanyánk ugyanis azt mondta, hogy keresett. Mihelyt beléptem, ezt kérdezte: „Miért vagy ilyen izgatott? Mi történt?” Elmondtam a petróleumügyet, és azt is, hogy már nincs baj, mert nem öntötte ki Gyopár. De elégedetlenül rázta a fejét: „Éppen elég baj az, hogy megint a 'nem ér a nevem'-hez folyamodtál, és abba akartad hagyni a küzdelmet önmagaddal. Pedig látod, a rajzversenyen is te győztél volna; és olvasd csak ezt a levelet!” Én meg olvastam Béla sorait, amelyeket már Budapestről írt Földigszakáll bácsinak: „Nagyon fáj, hogy Moha megharagudott rám. Úgy érzem, nagyon jó barátok lehetünk volna.” Földigszakáll bácsi mosolygott: „És persze az sem lett volna baj, ha nem te nyered az első díjat, és az sem, ha Béla Kutykurutyhoz pártol. Mint ahogyan az sem baj, ha megfogják az embert a fogócskában.” Most azonban én ráztam fejem: „De a petróleumügyből, abból baj lett volna. Akár kiöntöttem volna, akár nem, furdalt volna a lelkiismeret.” Földigszakáll bácsi most rám nevetett: „Nem öntöttem volna ki, és ha kiöntöttem volna, rögtön rohantál volna megmondani, mit tettél. Nem csaltál volna akkor sem, ha itthon maradsz. Képtelen vagy rá.”

Másnap délután fogócskázás közben Kutykuruty, amikor azt hitte, mindjárt megfogom, elkiáltotta magát: „Nem ér a nevem!” Abbahagytam a kergetést, de odamentem hozzá: „Ezt sohase kiáltsd! Nem baj az, ha megfognak, de az baj, hogyha megszokod, és életed egyéb területein is abbahagysz a küzdelmet. Ez a nem-futás ugyanis megfutas. Márpedig ha fogócskázunk, legyen az valóban fogócska, és ha élünk, legyen az valóban élet!”